



Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Balla Antal

Cím:

Hegedüs Loránt

Forrás:

Pesti Hírlap

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Hegedüs Loránt

Idő

"1942"

Személy

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Hegedüs Loránt

Hetvenedik születésnapja alkalmával

Hegedüs Loránt hetvenéves. Bár sohasem ünnepeltette önmagát, — egyetlen Hegedüs-jubileumra sem emlékszünk — talán nem veszi tollunk rosszneven, ha üdvözljük ez alkalommal a Pesti Hírlap sokezer olvasója nevében, s megpróbáljuk röviden jellemezni az ő hatalmas méretű, sokoldalú irodalmi munkásságát. Mit jelent Hegedüs Loránt a magyar irodalomban, mit hozott neki magának az élet? — nehéz kifejtteni egy rövid cikk keretében. Igen sokat dolgozott; vagy félszáz könyvé jelent meg a legkülönbözőbb tárgyakról és kérdésekről és ezek tetejébe újságcikkek ezreit írta. Alig van korunknak hozzá hasonló színes, gazdag, sokoldalú, eredeti egyénisége: közgazdász, politikus, történétíró, költő egy személyben.

Kevés ember született olyan szerencsés életkörülmények között, mint ő. Atyja, Hegedüs Sándor, a ferencjózsefi-kor egyik legkiválóbb gazdaságpolitikusa, édesanyja, Jókai Jolán, a nagy Jókai unokahuga és nevelt leánya. Nagybátyja volt Hegedüs István, a kiváló filológus, a budapesti egyetemen a görög nyelv tanára. Családjá azok közül a tehetséges, haladó szellemű zseni-családokból való, akik ki-

pusztulóban vannak és a helyükre kisebb értékű plebejus-elemek kerülnek. Kezdték főleg a pénzügyek érdekelték, s egész fiatalon az ország legjobb adóügyi szakértője. Korán bekerült a parlamentbe. Tisza István pártjához és a nagy államférfinak azok közé a hívei közé tartozott, akik elismerték az ő vezéri hivatottságát, de sok kérdésben nem értettek vele egyet és véleményüket előtte sem titkolták. Nem értett egyet Tiszával a választójog kérdésében. Tisza szabadelvű volt, sőt ortodox szabadelvű, de nem mondható demokratának. Félt a tömegektől (nem egészen ok nélkül), Hegedüs Loránt viszont a választójog kiterjesztésében elodázhatalan követelményt látott. Ő hivta fel először a figyelmet a szabadelvű korszaknak egyik legnehezebb, meg nem oldott kérdésére, a kivándorlásra, de süket fülekre talált.

1914 előtt Hegedüs Loránt még szinte egyoldalú pénzügyi szakember. A közgazdaság és a pénzügyek körén kívül eső kérdések még kevésbé érdeklik. Mint ügyvezető igazgató vezette sokáig a Kereskedelmi Bankot, az ország egyik legnagyobb pénzintézetét. Az ő csodásan gazdag, színes egyénisége az utolsó két évtizedben bontakozott ki. Nagy munkái mind ebből az időből vallók. A trianoni korszak elején vállalta az ország pénzügyi ujjaépítését s kidolgozott egy nagy-szabású, kitűnően átgondolt pénz-

ügyi ujjaépítési tervet, melyről külföldi szakértők is elismeréssel nyilatkoztak, de legyűrték őt az akkori kiforratlan, zavaros viszonyok. Fényes, észre és képzeletre egyaránt ható cikkei melyek a Pesti Hírlap hasábjain jelentek meg, hatalmas olvasótábort vonzottak, amilyennel csak az agg Rákosi Jenő dicsekedhetett. S egymás után jelentek meg könyvei.

Hegedüs Lorántot főleg a magyar sorskérdések érdekelték. Elsősorban a közelmúltba mélyedt bele, melynek egy részét ő maga is átélte. Ugy látja, hogy valami rettenetes végzettség nehezedik rá a magyar nemzet élete folyására. Senki úgy át nem érezte Kölcsey óta a magyarság ezer esztendő mártíromságát, mint Hegedüs Loránt. Hiszen XIX. század nagy embereinek sorsa balsors, szomorú tragédia. Széchenyi, az új Magyarország megteremtője saját kezével vet véget életének. A másik, Kossuth Lajos ragyogó sikereket ért el, világnagysággá emelkedett, de száműzetésben halt meg. Senki olyan igaz képet még nem rajzolt a század két legnagyobb magyarjáról, mint Hegedüs Loránt. „A két Andrassy és két Tisza” című műve mélyreható tanulmányok alapján mutatja be a szabadelvű korszak négy legnagyobb államférfiát és az ő életük tükrében, az egész ferencjózsefi korszakot. Ragyogó tollal, a figyelmet lebilincselő előadásban rögzíti meg az idősebb Andrassy Gyulát, a

fényeseszü diplomatát, Tisza Kalmánt, a száraz adminisztrátort, a roppant kulturájú, de tépelődő és lassu ifj. Andrassy Gyulát, majd drámai erővel vetíti elénk Tisza István robusztus egyéniségét és megdöbbentő tragédiáját. Ebben a három könyvében benne van Magyarország legujabbkori története, abban a színes formában, amit a külföldi írók közül Frank Harris és Emil Ludwig kezdtek, de ő azoknál sokkal alaposabb, mélyebb szellem, és műveinek tartalma a legszigorubb értelemben vett történelmi igazság.

Akik Hegedüs Loránt köré jutottak, mint e sorok szerény írója, azokat lebilincseli elragadó közvetlenségével, sziporkázó elmésségével és igazi őszinte barátságával. Humora magyar humor, egyedülálló nemzeti adományunk. Ez a tulajdonsága a törzsökös magyar ősi lelki alkatából fakad. Akik körében sokat időztek, vagy vele együtt dolgoztak, elcsodálkoznak tudásának sokoldalúságán, itéletének biztonságán és gyorsaságán. A sok siker mellett sok bánatalom és csalódás is érte. A közéletben a sajátos magyar viszonyok miatt nem érvényesült úgy, mint megérdemelte volna. De Cromwell és Tisza István predestinációs kálvinista hite erőt adott neki ahhoz, hogy egyenesen, nyílt homlokkal járjon az élet országútján. S megvizsgáljuk őt saját szavaival: „A köveket a Sors dobálja a hősré . . .” Balla Antal.